

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Eftersök av stortapetsrarbi på Kosteröarna 2017

Rapportnr: 2017:47

Rapportansvarig: Niklas Franc, Naturcentrum AB

Foto: Niklas Franc, Naturcentrum AB

Projektansvarig: Lisa Karnfält

Utgivare: Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Naturvårdsavdelningen

Rapporten finns som pdf på www.lansstyrelsen.se/vastragotaland under Publikationer/Rapporter.

Innehållsförteckning

Inledning	4
Uppdrag och metodik	5
Resultat	6
<i>Områdesbeskrivningar för områden med ”mycket goda” förutsättningar för stortapetserarbi</i>	
Område 1. Ängen Ö Fyrtomten	10
Område 3. Miltons äng	10
Område 5. Campingen	11
Område 6. Norra torrängen	11
Område 10. Västra bryggan V	12
Område 12 och 13. Kilesand-Kostergården	13
Område 15–18. Kyrkosund-Blåsopp	13
Diskussion	15

Inledning

Stortapetsrarbi *Megachile lagopda* är idag rödlistat som “nära hotad” NT. Populationer med moderna fynd finns bland annat på Gotland, Öland, i Västmanland, Skåne och ett enstaka fynd i Småland. Tidigare var den spridd från Skåne till Gästrikland, men har minskat en del. Något äldre fynd finns gjort på Koster i Bohuslän. Arten har på grund av den kraftiga minskningen under de senaste 50 åren tagits upp i arbetet för åtgärdsprogram som drivs av Naturvårdsverket.

Åtgärdsprogram för stortapetsrarbi, storkägelbi och Thomsonkägelbi är författat av L Anders Nilsson (2010). I åtgärdsprogrammet presenteras en del förslag för arterna. I de flesta ÅGP:er är inventering av äldre lokaler en normalt förekommande åtgärd, men så är det inte i detta fallet. Att länsstyrelsen i Västergötland/Naturvårdsverket ändå valt att inventera är lovvärt.

En av de äldre lokalerna utan moderna fynd är Syd- och Nordkoster i Strömstad. De senaste fynden av arten som gjordes där kommer från 50-talet. Bifaunan på Koster har under 2000-talet, inventerats flitigt både under nationalparksarbetet och senare inom länsstyrelsen regi med faunaövervakning och åtgärdsprogramarbete. Metoderna har varit både direktsök och gulsålar, men inga fynd av stortapetsrarbi har gjorts.

Uppdrag och metodik

Naturcentrum AB har på uppdrag av Länsstyrelsen i Västra Götaland inventerat stortapetsrarbi på Koster under 2017.

Inventeringsmetod var direktsök på väddklint och större tistlar i soligt väder och under artens aktivitetsperiod. Först genomfördes en litteratur- och artportalsökning efter befintliga och potentiella lokaler för väddklint på Nord- och Sydkoster. Dessa kompletterades även med diskussion med Svante Hultengren, som efter nationalparksinventeringen har mycket god koll på öarnas flora, om lokaler för väddklint.

För att ha koll på aktivitetsperioden kollades den både med artportalen och med flygstartskontroll på Öland. Besök gjordes sedan ett par veckor efter flygstarten på Öland. På grund av dåliga väderförutsättningar under sommaren (mycket molniga och blåsiga dagar) gjordes besök två dagar i rad istället för planerade besök som var tänkta att ligga med ett par veckors mellanrum.

Besök gjordes den 22:e och 23:e juli och båda dagarna var soliga med temperatur mellan 20–24 grader Celsius och relativt lite vind. Flygaktiviteten generellt för bin var mycket hög under båda dagarna och på alla lokaler.

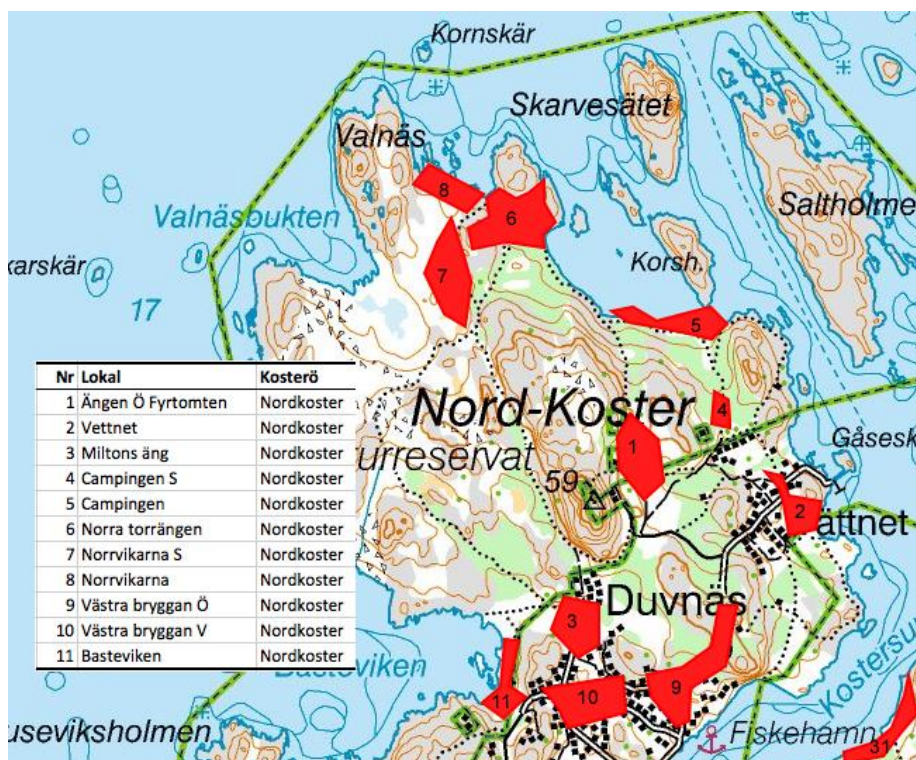
Dag ett genomsöktes lämpliga lokaler på Nordkoster och alla lokaler utom de på norra och nordöstra Sydkoster. Dag två besöktes kvarvarande lokaler på norra och nordöstra Sydkoster och dessutom återbesöktes de lämpligaste lokalerna som noterats under dagen innan.

Resultat

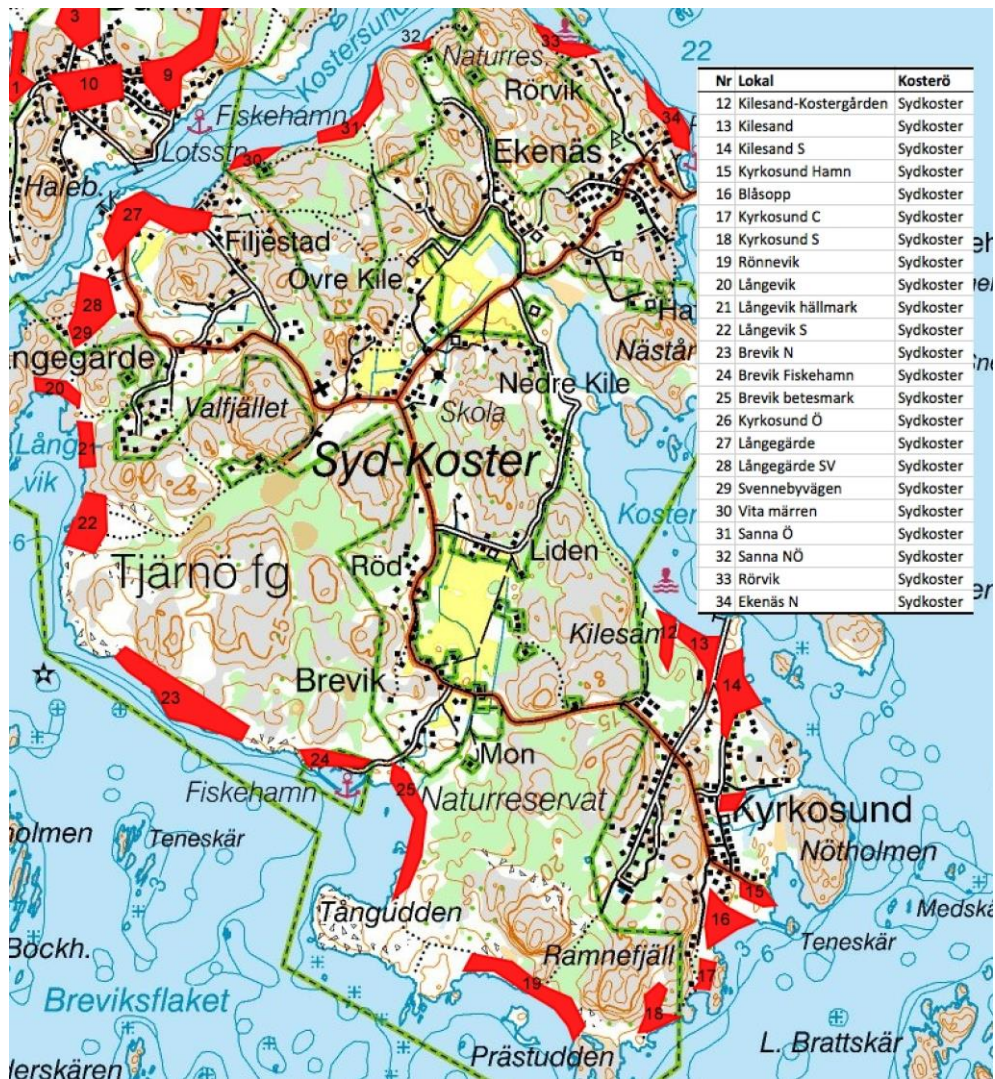
Totalt besöktes 34 lokaler inklusive promenadsträckor mellan dessa (figur 1 och 2). Sju av lokalerna besöktes vid två olika tillfällen (figur 3).

Stortapetserarbi noterades inte på någon lokal. Goda förutsättningar för arten, dvs större områden med rikligt av väddklint, finns dock på sju lokaler (figur 3). Fem av dessa ligger på Nordkoster och två på Sydkoster. Dessutom upplevdes konnektiviteten mellan dessa lokaler som god till mycket god, med relativt korta avstånd och dessutom stepping-stones av väddklint mellan lokalerna.

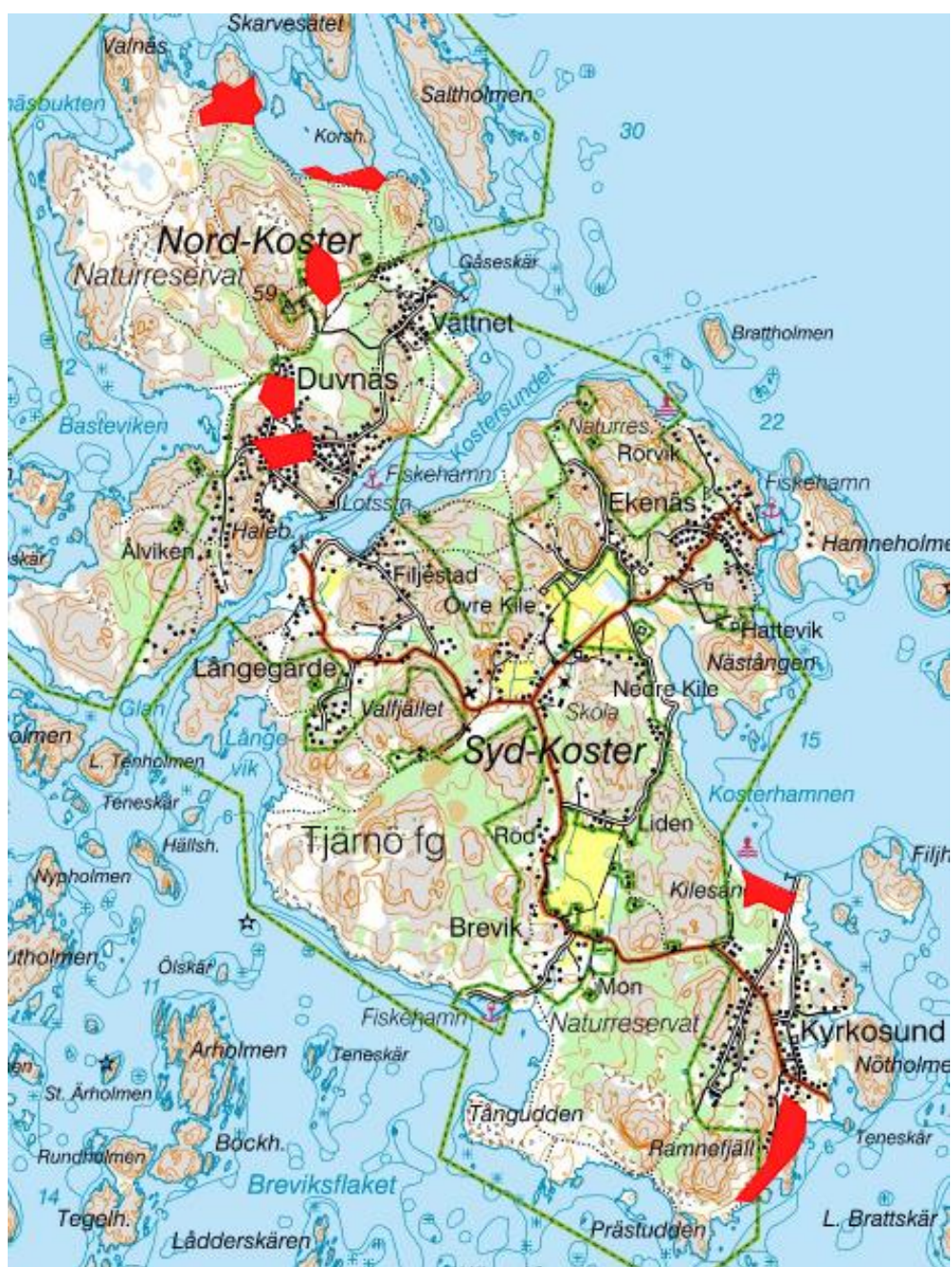
Nedan beskrivs de finaste områdena och i tabell 1 finns alla inventerade områden med en klassning av förutsättningar för stortapetserarbi.

Figur 1. Inventerade områden på Nordkoster.

Figur 2. Inventerade områden på Syd-koster.

Figur 3. De områden på Kosteröarna som bedömts ha bäst förutsättningar för stortapetsrarbi.

Tabell 1. Inventeringslokaler med klassning för stortapetsarbetets förutsättningar att finnas på lokalen. Klassningen baseras på mängden väddklint och sandinslag i områdena. Klassningen "inga" innebär att det varken finns sand eller väddklint; "svaga" – sandinslag, men enstaka väddklint (<5 plantor); "goda" – sandinslag och 10–30 plantor; "mycket goda" – sanddominans, rikligt med väddklint (> 30 plantor) och god rikedom av andra blommande växter.

Nr	Lokal	Förutsättningar för stortapetsarbete	Kosterö
1	Ängen ÖFyrtomten	mycket goda	Nordkoster
2	Vettnet	svaga	Nordkoster
3	Miltonsäng	mycket goda	Nordkoster
4	Campingen Ö	goda	Nordkoster
5	Campingen	mycket goda	Nordkoster
6	Norra Örrängen	mycket goda	Nordkoster
7	Norrvikarna Ö	goda	Nordkoster
8	Norrvikarna	svaga	Nordkoster
9	Västra Öryggan Ö	goda	Nordkoster
10	Västra Öryggan V	mycket goda	Nordkoster
11	Basteviken	goda	Nordkoster
12	Kilesand-Kostergården	mycket goda	Sydkoster
13	Kilesand	goda	Sydkoster
14	Kilesand Ö	goda	Sydkoster
15	Kyrkosund Hamn	mycket goda (15-18)	Sydkoster
16	Blåsopp	mycket goda (15-18)	Sydkoster
17	Kyrkosund C	mycket goda (15-18)	Sydkoster
18	Kyrkosund Ö	mycket goda (15-18)	Sydkoster
19	Rönnevik	svaga	Sydkoster
20	Långevik	svaga	Sydkoster
21	Långevik Hällmark	inga	Sydkoster
22	Långevik Ö	svaga	Sydkoster
23	Brevik N	inga	Sydkoster
24	Brevik Fiskehamn	svaga	Sydkoster
25	Brevik Betesmark	inga	Sydkoster
26	Kyrkosund Ö	inga	Sydkoster
27	Långegärde	goda	Sydkoster
28	Långegärde ÖV	svaga	Sydkoster
29	Svennebyvägen	svaga	Sydkoster
30	Vita Närren	svaga	Sydkoster
31	Sanna Ö	svaga	Sydkoster
32	Sanna ÖN	svaga	Sydkoster
33	Rörvik	svaga	Sydkoster
34	Ekenäs N	inga	Sydkoster

Områdesbeskrivningar för områden med ”mycket goda” förutsättningar för stortapetserarbi

1. Ängen Ö Fyrtomten

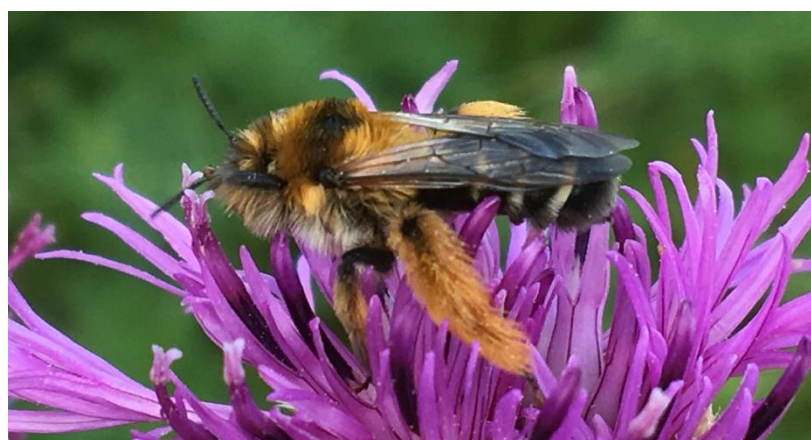
Öppen, sandig mark med rikligt med väddklint. Bitvis är väddklingen låg och möjligen betad. Antalet väddklintsplantor var ett 40-tal. Området har ett mycket varmt mikroklimat då det omgärdas av lövskog som skärmar bort vind från alla riktningar. I området gjordes fynd av praktbyxbi och sexfläckig bastardsvärmare.

Figur 4. Betade ängen öster Fyrtomten. Den väddklint som fanns vid besöket var lågvuxen och de flesta blommor avbetade. Utanför betesfållan var blomrikedomen mycket högre.

Område 3. Miltons äng

Öppen mark som tidigare möjligen varit åker. Delvis sandig jord med extremt mycket väddklint (>150 plantor). Vid besöket gjordes fynd av praktbyxbi NT, silversmygare NT, allmän bastardsvärmare NT, ängsmetallvinge NT och rikligt med humlor.

Figur 5. Hona av praktbyxbi på väddklint vid Miltons äng.

Område 5. Campingen

I stranddelen av campingen på Nordkoster finns mycket stora bestånd av väddklint (ca 150 plantor) och andra blommande växter. Trots stort tryck från alla turister klarar sig väddklinten bra. Möjligen beror det på att folk undviker de områden där väddklinten i tron att de är taggiga som tistlar.

Marken är sandig och skog skyddar mot vind från väst och syd, vilket innebär att områdets mikroklimat, trots nordläget, är gynnsamt. Området har en mycket stark population av praktbyxbi NT odet noterades även sexfläckig bastardsvärmare NT. Möjligen födosöker också praktbyxbin från området söder om campingen även i detta område.

Figur 6. Väddklintbestånd på Nordkosters camping.

Område 6. Norra torrängen

Den stora torrängen på norra delen av Nordkoster hyser ett stort väddklintbestånd i delen mot Norrvikarna (40-tal plantor). Hela torrängen betas, är sandig och mycket blomrik.

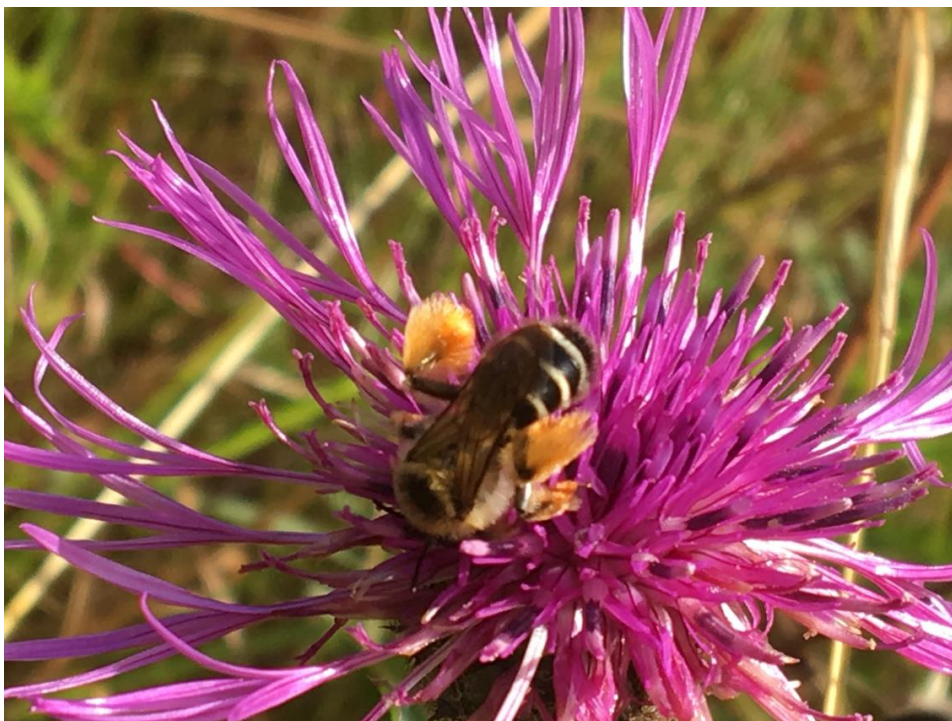
På väddklinten i området noterades sexfläckig bastardsvärmare, praktbyxbi och silversmygare.

Figur 6. Stora bestånd av väddklint på norra torrängen, Nordkoster.

Område 10. Västra bryggan V

Den bebyggda delen mellan Basteviken, Miltons äng och Norra bryggan är rik på väddklint i vägkanter och i torrängsfragment (60-tal plantor). Rikedomen fortsätter även in i området öster om Västra Bryggan. Bitvis är markerna sandiga och utöver väddklint finns här stora blomresurser både i vägkanter, i torrängar och framför allt i trädgårdar. Förutsättningarna för stortapetsrarbi är med andra ord mycket goda och dessutom finns direktkontakt med Miltons äng och Basteviken.

Figur 7. Praktbyxbi på väddklint i östra området vid Västra bryggan.

Område 12 och 13. Kilesand-Kostergården

I det trädfria gattet ned från Kostergården mot Kilesand finns ett mycket stort område med väddklint. Här svärmade ett stort antal hanar av stortapetserarbi och en del honor vid besöket. Sedan fortsätter väddklintsbestånden söderut på Kilesand. Här står blommorna glest, men det finns rikligt av dem. Totalt i helhetsområdet ett 100-tal väddklintsplantor. Här finns också rikligt med martorn som praktbyxbina också födosökte på. Tillsammans utgör dessa två områden en potentiell livsmiljö för stortapetserarbi.

Figur 8. Blomsterängen i gattet nedom Kostergården ut mot stranden vid Kilesand.

Område 15–18. Kyrkosund-Blåsopp

Ner mot hamnen och badstränderna i Kyrkosund finns flera fina torrängar och småvägar. Här finns rikliga bestånd av väddklint (totalt ca 50 plantor) som är välbesökta av praktbyxbi. Helhetsområdet hyser alla kvaliteter att hysa stortapetserarbi. Det är sydostvänt och delvis skyddat från västliga vindar. Det är också sandigt, har stora bestånd av väddklint och även av annan blommande flora.

Figur 9. Torrängar ned mot Blåsopp i Kyrkosund, Sydkoster.

Diskussion

Resultatet av inventeringen är inte så mycket att diskutera. Fynden från Koster är gamla och arten har inte setts på länge. Det har gjorts många inventeringar på öarna både i samband med nationalparksarbetet och inom övervakning av bin. Möjligheten att arten skulle hittats vid denna inventeringen var små och infriades inte heller.

Däremot har ett antal lämpliga lokaler med goda förutsättningar för stortapetsarbete noterats och om det i framtiden skulle bli tal om återinförande av arten bör optimering av dessa områden och ihopknytande av dem, finnas högt på en prioriteringslista.

Ur skötselsynpunkt finns det idag tre olika miljöer som är extra rika på väddklint. Det är dels kantzoner mot sandstränder som t ex Campingen på Nordkoster, Blåsopp-Kyrkosund och Kilesandsområdet, dels betesmarker som Norra torrängen och miljöer i bebyggda områden som Västra bryggan och Miltons äng.

Den rikaste blomningen av väddklint finns i de områden som inte betas. Här kan dock trycket från mänskliga aktiviteter utgöra hot mot blommorna och binas boplatser. Söder om Miltons äng kan det tex komma upp frågor om bebyggelse och i vägkanter vid Västra bryggan kan folk klippa bort växtligheten. På Campingen och vid Kilesand kan trycket från badgäster och campare bli för högt. Så är det främst på Kilesand där väddklinten växer i mycket små och glesa tuvor. På Campingen verkar den dock klara sig bra trots ett starkt tryck från de campande. Detta kan bero på att stranden här inte är lika badvänlig.

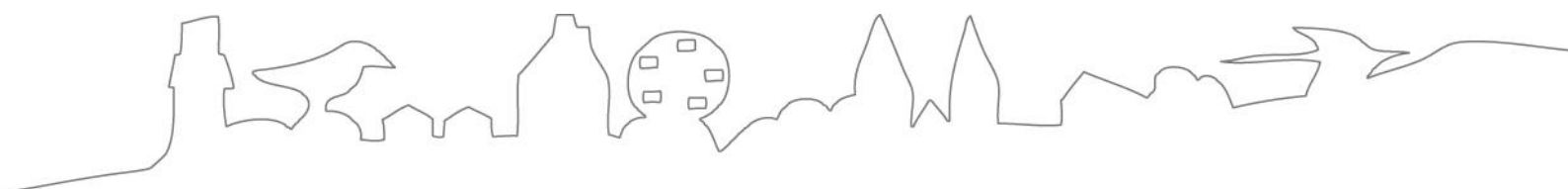
I de väddklintsområdena där man har bete finns självklart möjligheten att försöka undvika bete under väddklintens blomningsperiod. Detta skulle skapa mer pollen och nektarresurser för alla bin som finns i områdena.

Ett potentiellt återinförande av arten bör föregås av en rejäl studie av befintliga populationers utbredning (arealbehov), väddklintstillgångar per areal (och/eller andra pollenkällor), konkurrens med andra arter (på Koster finns en stark population av praktbyxbi som skulle kunna vara en konkurrent om pollentillgångarna), mm. Dessa faktorer kan vara viktiga för att kunna göra en vettig bedömning av potentialen för ett återinplanteringsprojekt.

Niklas Franc

2017-12-13

Naturcentrum AB

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN